

Na osnovu svega napred rečenog, skloni smo ubeđenju da se prevodilačka transformacija može, uz odgovarajuću pripremu učenika, koristiti i u nastavi sa učenicima srednjih škola kako radi poboljšanja njihovih izražajnih mogućnosti u pismenom izražavanju, tako i uz odgovarajući trening u usmenom izražavanju, pre svega u dijalogu. Težište vežbi treba da bude na osposobljavanju učenika da se za iste sadržaje koriste različitim jezičkim sredstvima, i obratno, a da pri tome ne budu inhibirani zahtevom za istovetnošću jezičkih sredstava.

Vera Roglić

REFORMA PRAVOPISA GRAMATIČKE ILI PRAVOPISNE TOLERANCIJE U FRANCUSKOM JEZIKU

Reforma pravopisa koja je, u okviru opsežne reforme nastave i obrazovanja Renéa Habyja, ministra prosvete Francuske, stupila na snagu uredbom od 28. decembra 1976. godine, dovela je do izvesnog usklađivanja pravopisnih i gramatičkih normi sa pojavama koje je upotreba već nametnula jeziku.

Gramatičke ili pravopisne tolerancije obuhvataju 10 poglavlja koja tretiraju 33 pitanja. U prikazu se poštuju redosled i primeri dati u tekstu uredbe.

I. GLAGOLI

1. U rečenici sa više subjekata koji nisu spojeni veznikom toleriše se upotreba glagola u množini:

La joie, l'allégresse s'empara (ili s'emparèrent) de tous les spectateurs.

2. Kada su dva subjekta povezana sa *comme, ainsi que...*, kao i kada je više subjekata povezano sa *ni...ni*, toleriše se glagol u jednini:

Le père comme le fils mangeaient (ili mangeait) de bon appetit.

Ni l'heure ni la saison ne conviennent (ili ne convient) pour cette excursion.

3. Ako je subjekat imenica koja izražava grupu kojoj sledi neka druga imenica u množini, kao dodatak, toleriše se glagol u množini:

A mon approche une bande de moineaux s'envola (ili s'envolèrent).

4. Iza *plus d'un...* toleriše se upotreba glagola u množini:

Plus d'un de ces hommes m'était inconnu (ili m'étaient inconnus).

5. Iza *un/e des...* *qui* toleriše se glagol u jednini:

La Belle au bois dormant est un des contes qui charment (ili qui charme) les enfants.

6. Kod glagola *être* koji ima za subjekt zamenicu *ce* toleriše se glagol u jednini, iako je atribut imenica u množini ili zamenica u 3. licu množine:

Ce sont là (ili c'est là) de beaux résultats.

7. U pitanju slaganja vremena reforma predviđa sledeće tolerancije:
 J'avais souhaité qu'il vînt (ili qu'il vienne) sans tarder.
 Je ne pensais pas qu'il eût oublié (ili qu'il ait oublié) le rendez-vous.
 J'aimerais qu'il fût (ili qu'il soit) avec moi.
 J'aurais aimé qu'il eût été (ili qu'il ait été) avec moi.
8. Reforma toleriše upotrebu glagolskog prideva umesto participa prezenta:

La fillette obéissant (ili obéissante) à sa mère, alla se coucher.

9. U rečenici u kojoj je subjekt *on*, a glagol se menja sa *être*, toleriše se slaganje participa ako ova neodređena zamenica predstavlja subjekat ženskog roda ili subjekat u množini:

On est resté (ili restés) bons amis.

10. U rečenici u kojoj iza participa prošlog glagola koji se menja sa *avoir* dolazi infinitiv toleriše se slaganje toga participa sa objektom, izuzev kada je u pitanju particip prošli glagola *faire*:

Les musiciens que j'ai entendu (ili que j'ai entendus) jouer.

11. Reforma također toleriše slaganje participa prošlog glagola koji se menjaju sa *avoir* ako im prethodi zamenica *en*:

J'ai laissé sur l'arbre plus de caries que je n'en ai cueilla (ili cueilles).

12. Kada je reč o participu prošlom glagola kao što su *coûter*, *valoir*, *courir*, *vivre*, itd., reforma toleriše slaganje ili neslaganje bez obzira na to da li su u pitanju neprelazni ili prelazni glagoli:

Je ne parle pas des sommes que ces travaux m'ont coûté (ili coûtées).

J'oublierai vite les peines que ce travail m'a coûtées (ili coûté).

13. Kada je reč o participima i predložkim izrazima kao što su *y compris*, *non compris*, *excepté*, *ôté*, *étant donné*, *ci-inclus*, *ci-joint*, reforma toleriše njihovo slaganje ili neslaganje sa imenicom ili zamenicom na koju se odnose, bilo da joj prethode ili da dolaze iza nje:

Ci-inclus (ci-incluse) la pièce demandée.

Vous trouverez cette lettre ci-incluse (ili ci-inclus).

II. IMENICE

14. Reforma toleriše da dodatak imenice konstruisan od imenice kojoj prethodi predlog *à* ili *de* bude u jednini ili množini:

De la gelée de groseille (ili de groseilles).

Des pommiers en fleur (ili en fleurs).

15. Kod imenica sa dvostrukim rodnom reforma toleriše:

Instruits par l'expérience (ili instruites par l'expérience), les vieilles gens sont très prudents (ili prudentes): ils (ili elles) ont vu trop de choses.

16. Kod imenica koje označavaju profesije koje su nekad obavljali samo muškarci reforma toleriše sledeće:

Le français nous est enseigné par une dame. Nous aimons beaucoup ce professeur mais il (ili elle) va nous quitter.

17. Kod množine vlastitih imena i prezimena toleriše se:

Les Dupont (ili Duponts), les Maréchal (ili Maréchals).

Kod imenica pozajmljenih iz drugih jezika reforma predviđa obrazovanje množine shodno normama francuskog jezika ili zadržavanje množine iz datog jezika:

Des maxima (ili des maximums), des sandwiches (ili des sandwicks).

III. ČLAN

18. Član ispred *plus, moins, mieux*:

Les idées qui paraissent les plus justes (ili le plus justes) sont souvent discutables.

IV. BROJEVI

19. Reforma u pitanju grafije brojeva *vingt i cent* toleriše sledeće:

Quatre-vingt-dix (ili quatre-vingts-dix) ans.

Six cent trente quatre (ili six trente quatre) hommes.

i u datumima *mille* pored *mil*:

En mil neuf cent soixante-dix-sept (ili en mille neuf cent soixante-dix-sept).

V. OPISNI PRIDEVI

20. Reforma toleriše slaganje prideva *nu* i *demi* sa imenicom bez člana kojoj prethode:

Elle courait nu-pieds (ili nus-pieds).

Une demi-heure (ili une demie-heure) s'écoula.

21. U pitanju množine prideva *grand* ispred imenica ženskog roda koje počinju suglasnikom u izvesnom broju starih izreka toleriše se:

Des grand-mères (ili des grands-mères).

22. U glagolskim izrazima *se faire fort de, se porter fort pour* toleriše se:

Elles se font fort (ili fortes) de réussir.

23. Kod izraza *avoir l'air* toleriše se:

Elle a l'air doux (ili elle a l'air douce).

VI. NEODREĐENI PRIDEVI I NEODREĐENE ZAMENICE

24. Kod neodređenog pridevskog i zameničkog izraza *l'un et l'autre* tolerišu se kod prvog imenica u množini i glagol u množini, kod drugog glagol u množini:

a) J'ai consulté l'un et l'autre document (ili documents).

L'un et l'autre document m'a paru intéressant (ili m'ont paru intéressants).

b) L'un et l'autre se taisait (ili se taisaient).

25. Toleriše se množina glagola iza pridevskih i zameničkih izraza *l'un* ou *l'autre* ni *l'un* ni *l'autre*:

- a) L'un ou l'autre projet me convient (ili me conviennent).
 b) De ces deux idées, ni l'une ni l'autre ne m'inquiète (ili ne m'inquiètent).
26. Prilikom upotrebe neodređene zamenice *chacun* toleriše se:
 Remets ces livres chacun à sa place (ili chacun à leur place).

VII. PRIDEVI I PRILOZI MEME I TOUT

27. Dans les fables des bêtes mêmes (ili même) parlent.
 28. Les proverbes sont de tout (ili tous) temps et de tout (ili tous pays).
 Elle est toute (tout) à sa lecture.

VIII. PRILOG NE, ZVANI EKSPLETIVNI

29. Toleriše se izostavljanje priloga *ne*, zvanog ekspletivno *ne*:
 Je crains qu'il ne pleuve (ili qu'il pleuve).

IX. AKCENTI

30. Toleriše se pisanje *accent aigu* u rečima: *assenar* (ili *asséner*), *referendum* (ili *référendum*).
 31. Toleriše se pisanje *accent grave* umesto *accent aigu* u rečima: *événement* (ili *évènement*), *je céderai* (ili *je cèderai*).
 32. Toleriše se izostavljanje *accent circonflexe* iznad samoglasnika *a, e, i, o, u* u rečima u kojima ovi samoglasnici imaju normalno ovaj akcenat, izuzev ako bi ova tolerancija izazvala konfuziju između dve reči, čineći ih na taj način homografima, na primer: *tâche, tache*, itd.

X. SPONA

33. Toleriše se izostavljanje spone, izuzev ako njeno prisustvo sprečava dvosmislenost: *petite-fille* i *petite fille*, ili kad ona treba da se stavi ispred ili iza aufoničkog *t* ubačenog u trećem licu jednine između nekog glagolskog oblika i postponirane zamenice subjekta:

Viendra-t-il?

Iz pregleda gramatičkih ili pravopisnih tolerancija koje predviđa reforma Renéa Habyja jasno proizlazi da se većina njih odnosi na sankcionisanje pitanja koje je upotreba već nametnula francuskom jeziku. Nastavnici bi u svom radu polazili od normi koje su i dalje na snazi, ali ne bi trebali računati kao greške nijednu od tolerancija koje predviđa gore navedena uredba.